

Před několika týdny jsme se dozvěděli smutnou zprávu o skonu významného českého poštovního historika Karla Holoubka, filatelisty, sběratele, badatele a publicisty par excellence. několik týdnů mi trvalo než jsem se odhodlal napsat několik řádek o této osobnosti české poštovní historie, který měl ještě jednu jedinečnou vlastnost - nebál se nastolit témata, která byla považována na všech úrovních (oficiálních i sběratelských) za filatelistické tabu. Me,ohl jsme se smířit se skutečností, že Karel Holoubek nás navždy opustil. Dnes jsem se odhodlal, abych jej připomněl.

Když jsem vstoupil mezi vedení české a československé poštovní historie v roce 1975 a stál u obnovení staronové komise specializovaných oborů (designovaný předseda Vratislav Palkoska), tak se velmi záhy Karel Holoubek přihlásil ke spolupráci s redakcí mnou obnoveného Zpravodaje komise specializovaných oborů (později Zpravodaje komise poštovní historie a celin, ještě později zpravodaje POŠTOVNÍ HISTORIE a úplně na konci zpravodaje POSTILIÓN, který snad existuje a vychází dodnes). Psal o zajímavých úsecích české a československé poštovní historie. Řadu článků jsem mu otiskl, řadu článku pro vsou citlivost v té době jsem musel po tlaku od jistých osob, které nebudu jmenovat, zaslat zpět. Pro svou přesnost, se kterou pojmenovával problémy a zajímavosti, úpornou ježatost a hluboké znalosti podložené sběratelským materiálem, byl Karel Holoubek odborníky pasované na lektory z komise PHC a Svazu ČSF odmítán.

Jedním z oborů, kterým se věnoval byl rok 1945 po osvobození Československa. Plním dluh aspoň nyní po mnoha letech a rukopis s názvem ***Označování doporučených zásilek po osvobození v roce 1945*** zveřejňuji tak, jak jsem jej dostal, bez lektoračních zásahů, bez úprav, přepisu. Do dneška jsou skutečnosti, které Karel Holoubek v článku popsal mají svou odbornou a historickou hodnotu a byla by škoda je nechat zasunuté v archivu mé korespondence, které jsme vedl s tímto bardem československé a české poštovní historie.

Na Karla Holoubka vzpomínám nejen jako na váženého přispěvatele do mnou vedených a redigovaných zpravodajů, ale i na odvážného podporovatele v době mého předsednictví komise poštovní historie a celin (později komise poštovní historie), a hlavně na příjemného společníka během pravidelných Dnů poštovní historie, kam rád jezdil. Do svých posledních pozemských dnů byl aktivní a přispíval k nastolení a objasňování poštovně historických "záhad". Za to mu patří dík.

Čest památce Karla Holoubka!

Rukopis článku Karla Holoubka z Hradce Králové (redakčně neupraveno)

Označování doporučených zásilek po osvobození v roce 1945

Po osvobození v roce 1945 nebyly na všech poštovních úřadech vždy stejné podmínky pro obnovení poštovního provozu. Ne všude, a také ne ve všech obdobích, byly k dispozici známé úřední R nálepky. Tento, již dlouhá desetiletí běžný způsob označování doporučených zásilek, nemohl být z technických důvodů v některých obdobích používán. Nutnost zapříčiněná různými okolnostmi vedla k tomu, že pracovníci pošt se vrátili ke způsobu historicky staršímu než je R nálepka, ale pro ně momentálně dostupnějšímu. Je to označení rukopisné, nebo otištěné razítko přímo na obálku. Rozebírat jaké to byly příčiny, není snad nutné, ani to není záměrem tohoto článku.

Po tomto stručném úvodu si označíme skupiny, na které rozdělíme v poštovním provozu používané označování doporučených dopisů:

I. úřední R nálepky :

a. protektorátní

b. říšské

Určujícím zde bylo v které části naší osvobozené vlasti se PÚ nacházel. Použití těchto nálepek rozdělují na :

- 1 použití bez úpravy,
- 2 použití nálepky na které byl německý nápis znečitelněn.
Na dokladech z této doby nacházíme v podstatě následující způsoby: 2-1 přeškrtnutí, perem nebo tužkou
2-2 začernění, tuší nebo razítkovou barvou
2-3 přetištění
2-4 odstřižení

U říšských nálepek s odstraněným nápisem / značení Ib 2-1 až 4/, bylo nutno doplnit název odesílacího místa. Tady si musíme doplnit ještě třetí podskupinu, značení -³/₄, a to bílé nálepky. Pro ty to také platilo. Zde je velká rozmanitost jakým způsobem to bylo provedeno. Byl to otisk běžného denního razítka, ať neupraveného nebo znárodnělého, provizorní razítka gumová, ať již úředního provedení či amatérského, různá výpomocná razítka atd.

Bílé nálepky měly poštovní úřady k dispozici v tom provedení kam podle svého zeměpisného umístění náležely. Buď celé černé

nebo s červeným ~~MMMMMM~~ rámečkem a písmenem R a černým číslem. To jsou nálepky říšské a objevují se v několikerém provedení.

c. nálepky Československé

V některých případech byly použity zachované nálepky z období před rokem 1939. Proto je zařazujeme jako samostatnou skupinu. Jsou odlišné provedením i barevností.

Měly by existovat též vlakové nálepky.

Pokud pracovníci pošt ^{nebo nepohli} nechtěli používat úředních nálepek jakékoliv provenience, museli sáhnout ke svépomoci. Tak vzniká široká škála způsobů označování. Od těch nejdosažitelnějších / to je tužka /, až po v tiskárně zhotovených nálepek. Ten první způsob je proveden přímo na obálce zásilky. U druhého způsobu se toto hotové označení na obálku připevnilo. Podle toho jsem volil označení dalších dvou skupin.

I I. označení přímo na obálce :

může být provedeno dvojí způsobem:

- a. rukopisně /nerozhoduje zda tužkou černou či červenou, nebo perem.
případně kombinací obou nástrojů či barev./
- b. Razítkem U razítek opět existuje mnoho variant. Od těch jednoduchých - amatérských, až po profesionálně dokonale provedená razítka. Případně i stejného provedení pro skupinu poštovních úřadů. Tato razítka rozdělíme na:
 - 1 razítko pouze s písmenem R
 - 2 písmeno R s linkami či s rámečkem
 - 3 razítko úplné, včetně názvu odesílacího úřadu do kterého se dopisovalo, případně dotiskovalo číslo.

Třetí skupina vznikla pro ulehčení práce pracovníků pošty a nemusí to být vždycky pošta s největším provozem.

III. nálepky poštmistrovské :

Jsou to nálepky zhotovené a připravené předem. Ty nejjednodušší to byl list papíru na který se všechny náležitosti napsaly ručně, a tento list se pak roztrhal na dílky různých velikostí. Ty nebyly opatřeny lepem. P Vylepšením jsou nálepky zhotovené na pruhu lepící pásky nebo školním štítku, Potom to bylo zhotovení nálepky rýžítkem sestaveným z dětské tiskárničky. A nejdokonalejší, na vrcholu pyramidy jsou nálepky zhotovené v tiskárně, na zakázku poštovních pracovníků. Číslování bylo provedeno číslavačkou. I zde mohlo dojít k použití obyčejného papíru, bez lepu. Potom se použi-

k přilepení běžného lepidla od balíkové přepážky. U nálepek zhotovených v tiskárně objevuje se i odborně zhotovené oddělování, buď perforace nebo průsek. Tak že poštmistrovsky zhotovené nálepky si rozdělíme na

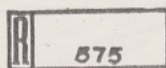
- a. rukopisem zhotovené
- b. zhotovené razítkem
- c. zhotovené tiskárensky

Podrobnější dělení pro rozlišení různých kombinací by protáhlo tento článek nad únosnou míru. Jen pro zajímavost můžeme mít rukopisné náležitosti nálepky doplněné číslem z číslovačky. A právě obráceně nálepku tištěnou nebo z razítka doplněnou číslem psaným ručně. Potom bude třeba rozlišit nálepky předem opatřené lepem od těch bez lepu. Náledevaly by způsoby oddělování atd.

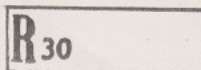
Vzhledem k tomu, že u některých poštovních úřadů se v průběhu prvních měsíců po osvobození vystřídalo několik různých způsobů označování doporučených zásilek, mají sběratelé poštovní historie a zvláště ti regionálně zaměření, co vyhledávat a sbírat. A to je dnes po takovém časovém odstupu velmi obtížné.

N Á L E P K Y

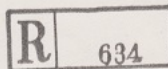
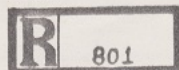
celé černé



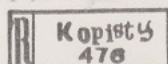
červené jen číslo černé



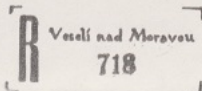
DTTO



nálepka černá, písmo z tiskárničky fialové



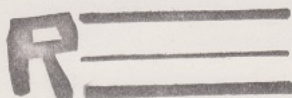
zhotoveno tiskárnou
průsek



školní štítek
nápis z tiskárničky



R A Z Í T K A



stejně jako Č. Těšín

